

17 wspólnot autonomicznych, 50 prowincji, w skład których wchodzi ponad 8000 podstawowych jednostek administracyjnych, czyli gmin – tak wygląda struktura samorządu terytorialnego Hiszpanii.

Obecny system samorządowy Hiszpanii nie ma za sobą długiej tradycji. Został wprowadzony wraz z innymi reformami demokratyzującymi ustrój po 1975 r. Główny nacisk położono na decentralizację i autonomię terytorialną. Dziś w Hiszpanii mamy do czynienia z trójszczeblowym podziałem administracyjnym - wspólnoty autonomiczne podzielone są na prowincje, te z kolei na gminy.

Gminy

Najniższą jednostką podziału terytorialnego jest gmina. Konstytucja Hiszpanii zapewnia gminom autonomię. Posiadają one pełną osobowość prawną. Rządzenie i administrowanie nimi należy do ich odpowiednich zarządów, składających się z alkda (burmistrz) i radnych. Radni są wybierani przez mieszkańców gminy w drodze powszechnego, równego, wolnego, bezpośredniego i tajnego głosowania, Alkadowie są wybierani przez radnych lub przez mieszkańców. Kadencja wszystkich organów gminnych trwa cztery lata.

Obok organów obowiązkowych gminy mogą również być powołane organy pomocnicze, takie jak komisje doradcze stałe lub doraźne, które przygotowują sesje oraz opiniują sprawy zlecone przez organy gminy, czy rady terenowe i rady dzielnicowe.

Charakterystycznym dla Hiszpanii rozwiązaniem jest przekazanie gminom różnych kompetencji w zależności od ich wielkości. Co do zasady i tak większość zadań wykonywana jest przez wszystkie gminy, ale te liczące więcej niż 5 tysięcy, 20 tysięcy i 50 tysięcy mieszkańców zobligowane są do świadczenia dodatkowych usług na rzecz swoich mieszkańców, np. usług z zakresu transportu publicznego w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców.

Zakres właściwości gmin obejmuje m.in. bezpieczeństwo w miejscach dostępnych publicznie, regulacje spraw ruchu pojazdów i osób na ulicach oraz drogach gminnych, ochronę cywilną i przeciwpożarową, pomoc społeczną, zaopatrzenie w wodę, utylizację odpadów, kanalizację.

Gminy otrzymują ponadto zadania zlecone państwu lub wspólnoty autonomiczne wówczas, gdy dotyczą interesów własnych gmin. Zadania te podlegają szerokiej kontroli pod względem legalności i celowości podjętych działań. Środki nadzoru są zróżnicowane: od możliwości wydania wytycznych i poleceń administracyjnych, delegowania komisarza rządowego, po możliwość zakwestionowania aktu prawnego aż do odwołania zleconych zadań i cofnięcia kompetencji wykonawczych.

Prowincje

Drugim szczeblem samorządu terytorialnego jest prowincja. Zgodnie z Konstytucją posiada ona status korporacji lokalnej z osobowością prawną. Jest określona jako zrzeszenie gmin (w tym sensie pełni funkcje komplementarne wobec działania gmin) oraz jako okręg administracyjny dla realizacji zadań państwowych. Organizacja prowincji jest porównywalna z organizacją gmin. Władza samorządowa należy do rady prowincji, wybieranej przez rady gmin. W radzie tej zasiada około 2/3 przedstawicieli gmin, którzy reprezentują większość wyborczą w każdej prowincji. Oprócz rady prowincji wybierany jest prezydent prowincji, zastępcy oraz rada administracyjna. Przedstawicielem rządu centralnego w prowincji jest gubernator. Jego kompetencje dotyczą głównie utrzymywania porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego, czyli policji.

Wspólnoty autonomiczne

Natomiast regiony autonomiczne powstały w odpowiedzi na wyłaniające się różnice kulturowe, historyczne i gospodarcze poszczególnych części kraju.

Na podstawie Konstytucji w wykonaniu prawa do autonomii graniczące ze sobą prowincje o wspólnych cechach historycznych, kulturalnych i gospodarczych, a także terytoria wyspiarskie oraz prowincje stanowiące regionalną jedność historyczną, mogą przystąpić do samorządu i

ukonstytuować się we wspólnoty autonomiczne.

Utworzenie wspólnoty autonomicznej wymaga uchwalenia przez parlament hiszpański tzw. ustawy organicznej. Określa ona statut wspólnoty autonomicznej, który zawiera m.in. jej nazwę, zakres terytorium, określenie organizacji, siedziby, określenie kompetencji władz.

Regiony są korporacjami terenowymi, które oprócz szerokiego władztwa organizacyjnego i administracyjnego wyposażone są we własne uprawnienia legislacyjne. Organem stanowiącym dla wspólnoty autonomicznej jest zgromadzenie ustawodawcze. Jest ono wybierane w głosowaniu powszechnym na czteroletnią kadencję. Organem wykonawczym jest rada rządowa, składająca się z przewodniczącego i radnych.

Zgromadzenie uchwała ustawy, w tym ustanawia podatki, uchwała budżet wspólnoty, kontroluje jej organy wykonawcze, wszczyna procedurę nowelizacji statutu. Dodatkowo do jego kompetencji należą także sprawy o znaczeniu ogólnopaństwowym: mianuje senatorów reprezentujących region w izbie niższej Kortezów, posiada inicjatywę ustawodawczą w zakresie reform konstytucyjnych i legislacji ogólnopaństwowej, ma możliwość składania apelacji od orzeczeń konstytucyjnych.

Rada natomiast posiada prawo inicjatywy ustawodawczej, planuje politykę regionalną, sprawuje nadzór nad policją, odpowiada za opracowanie i realizację budżetu wspólnoty. Jej przewodniczący reprezentuje wspólnotę wobec państwa.

Wspólnoty autonomiczne mogą przejąć kompetencje w kwestiach takich jak: organizacja ich instytucji samorządowych, zmiana granic municypiów wchodzących w skład ich terytoriów, planowanie przestrzenne, urbanistyka, sprawy mieszkaniowe, roboty publiczne, czy też koleje żelazne i drogi. Wspólnoty mogą po upływie pięciu lat, poprzez zmianę swych statutów stopniowo rozszerzać swoje kompetencje o wszystkie sprawy, które w sposób wyraźny nie są zastrzeżone dla państwa. W ten sposób możliwość rozszerzenia kompetencji stwarza nowe pole do działania dla lokalnej autonomii.

Finanse samorządowe

Jeśli chodzi o kwestie finansowe, to w myśli Konstytucji Hiszpanii finanse lokalne powinny dysponować środkami wystarczającymi do wykonywania zadań, które ustawa powierza odpowiednim korporacjom. Powinny one pochodzić przede wszystkim z własnych podatków i udziału w podatkach na rzecz państwa i wspólnot autonomicznych.

Podstawowym aktem prawnym określającym zasady finansowania jednostek samorządu terytorialnego jest wydana w 1988 r. ustawa o państwowym komunalnym prawie budżetowym. Zgodnie z nią podstawowe dochody gminy składają się z udziału w podatkach państwowych i w podatkach wspólnot autonomicznych.

Gminy oraz wspólnoty autonomiczne posiadają prawo pobierania własnych podatków.

Ustawa budżetowa stanowi o trzech rodzajach bezpośrednich podatków gminnych. Są to podatki: gruntowy, przemysłowy i od pojazdów mechanicznych. Podatkami fakultatywnymi z kolei są:

- podatki na lokalne przedsięwzięcia budowlane,
- podatek z tytułu wzrostu wartości nieruchomości w obszarze centralnym miejscowości.

Na wpływy prowincji składają się natomiast dodatki do podatku przemysłowego gmin oraz udziały we wpływach podatkowych państwa i wspólnot autonomicznych.

Na mocy wspomnianej ustawy z 1988 r. zakres swobody wspólnot w podatkach został ograniczony i uzależniony od rodzaju podatków. Wcześniej stanowienie niektórych podatków (np. stawki podatków gruntowych od nieruchomości miejskich), należało do państwa, w pozostałych rodzajach podatków wspólnoty lokalne miały natomiast pełną swobodę w określaniu ich stawek.

Źródło: [Sejm RP](#), [comicgenesis.com](#), [wikipedia.org](#)